

Euroopan **G**lobalisaatio**R**ahasto

Solidaarisuutta
muutoksen
pyörteissä

Euroopan globalisaatiorahasto (EGR) tukee työntekijöitä, jotka menettävät työpaikkansa globalisaation kielteisten vaikutusten vuoksi. Se auttaa heitä löytämään mahdollisimman pian uuden työpaikan, kun suuryritys lakautetaan tai tuotanto siirretään Euroopan unionin (EU) ulkopuolelle. Jäsenvaltiot voivat pyytää rahastolta apua myös työntekijöille, jotka ovat jääneet työttömiksi maailmanlaajuisen rahoitus- ja talouskriisin myötä – sen vuoksi Euroopassa menetettiin noin 4,5 miljoonaa työpaikkaa vuoden 2008 ensimmäisen neljänneksen ja vuoden 2013 ensimmäisen neljänneksen välisenä aikana, varsinkin tuotanto- ja rakennusallalla.

Käynnistysvuoden 2007 jälkeen EGR:ää on muutettu moneen kertaan. Sen päätavoite on silti edelleen sama: **ilmaista EU:n soli-**

daarisuus työntekijöitä kohtaan, jotka ovat kärsineet maailmankaupan muuttuvien mallien käynnistämistä joukko-irtisanomisista. Irtisanottujen ja varsinkin ammattitaidottomien ja epäsuotuisassa asemassa olevien työnhakijoiden työllistymiskykyä parantaakseen rahasto myöntää tukea uusien työtilaisuuksien etsimiseen.

Tähän päivään mennessä noin 30 000 edunsaajaa eri puolilla EU:ta on saanut EGR:n osarahoitustukea lähes 135 miljoonan euron arvosta. Noin puolet EGR-hankkeisiin osallistuneista työntekijöistä on löytänyt uuden työpaikan tai ryhtynyt itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi. Rahoitushakemuksia on saatu noin 40 toimialalta, jotka vaihtelevat auto- ja sähkötarviketeollisuudesta kustannus-, vähittäiskauppa- ja tekstiilialalle.

Tukitoimet

EU:n monivuotisen rahoituskehityksen EGR:n enimmäisvuosibudjetti on 150 miljoonaa euroa kaudella 2014–2020. Se tarjoaa ajallisesti rajoitettua tukea pakettiin, joka sisältää henkilökohtaisia tukitoimia, kuten työnhakuneuvontaa, uudelleensijoitusta tai (uudelleen) koulutusta. Nämä kansallisten tai alueellisten viranomaisten hallinnoimat ja operoimat toimet toteutetaan enintään kaksi vuotta kestävien erilaisten hankkeiden yhdistelmänä.

EGR kattaa 60 prosenttia sellaisten hankkeiden kustannuksista, joiden tavoitteena on auttaa irtisanottuja löytämään uusi työpaikka tai perustamaan oma yritys. Jäsenvaltiot hallinnoivat EGR:n varoja ja niistä johtuvia toimia.

EGR:ää voidaan yleensä hyödyntää vain silloin, kun työttömäksi jää yli 500 yhden yrityksen työntekijää, mukaan laskien yrityksen alihankkijoiden ja jatkojalostajien työntekijät. Sitä voidaan hyödyntää myös silloin, kun suuri määrä yhden toimialan työntekijöitä irtisanotaan samalla maantieteellisellä alueella tai lähialueilla. Rahastosta tuetaan myös alueita, joilla nuorten työnhakijoiden määrä on noussut jyrkästi.

EGR numeroina

- Enimmäismäärä vuodessa 150 miljoonaa euroa
- Lähes 120 hakemusta 20 EU-maasta
- Haettu 492 miljoonaa euroa yli 106 000 työntekijän tueksi vuodesta 2007 vuoden 2013 loppuun
- Hakemukset toimintakriteerin mukaan: talouskriisi (64), maailmankauppa (53)
- EGR-tuki työntekijää kohden keskimäärin vuonna 2012: 8670 euroa.

(Euroopan komissio, tammikuu 2013)

Uudet kriisilähtöiset toimet

Euroopan työllisyystilanne heikkeni jyrkästi vuonna 2008 alkaneen talouskriisin vuoksi. Eniten työpaikkoja menetettiin tuotantoalalla (4,5 miljoonaa työpaikkaa), rakennusallalla (noin 3,7 miljoonaa), maataloudessa (yli miljoona), vähittäiskaupassa (noin 900 000) ja julkishallinnossa (noin 500 000).

Tämän taloudellisen taantuman vuoksi EGR:n alkuperäisiä sääntöjä (2007–2013) muutettiin vuonna 2009. Tavoitteena oli

myös auttaa kriisin vuoksi irtisanottuja, helpottaa heidän paluutaan työelämään mahdollisimman nopeasti osarahoitusta saavan koulutuksen ja työnvälityspalveluiden kaltaisilla ohjelmilla.

EU:n osarahoitusastetta nostettiin 50 prosentista 65 prosenttiin vuoden 2011 loppuun asti erityisellä "kriisiperusteella" äkillisten ja järkyttävien irtisanomisten varalta. "Maailmanlaajuisen talous- ja rahoituskriisin suorana vaikutuksena irtisanotut" kattava kriteeri lisäsi huomattavasti EGR-tukihakemusten määrää, 15:stä (tammikuu 2007–huhtikuu 2009) 79:ään (toukokuu 2009–tammikuu 2011). Joulukuun 2013 lopulla suurimman osan EGR-hakemuksista eli 64:n perusteena oli kriisi, kun taas 53 hakemuksen perusteena oli kauppa. Rahaston toimikaudella 2014–2020 on otettu käyttöön toimintakriteeri muutetussa muodossa.

Jatkuvassa muutostilanteessa EGR-hakemusten kelpoisuuskynnystä alennettiin vuonna 2009 tuhannesta 500 irtisanotun toimialaa, aluetta tai yritystä kohden, ja EGR-tuki pidennettiin 12 kuukaudesta 24 kuukauteen.

Miten EGR antaa lisäarvoa

- Tarjoaa EU-rahoitusta nopeiden taloudellisten muutosten käsittelyyn.
- Ylittää kansalliset tukimekanismit joukkoyrityksien tukemiseksi olevien työntekijöiden osalta.
- Yhdistää sidosryhmät ja keskittää resurssit.
- Voi rahoittaa työntekijöiden erityistarpeita, -taitoja tai -odotuksia vastaavia toimia.

Minkälaista tukea EGR voi tarjota?

EGR-tuki voidaan kanavoida joukkoyrityksissä työpaikkansa menettäneille. Sitä ei voida kuitenkaan käyttää yritysten pitämiseen pystyessä, nykyaikaistamiseen tai rakenneuudistuksiin.

EGR voi osarahoittaa hankkeita, joihin liittyy muun muassa **työnhakuneuvontaa, ammatinvalintapalveluita, koulutusta ja uudelleenkoulutusta, mentorointia ja valmennusta, itsenäistä ammatinhar-**

joittamista ja yrityksen perustamista. Rahastosta voidaan maksaa **myös koulutus-, liikkuvuus- ja toimeentuloavustuksia tai vastaavaa tukea.** Rahaston tukea ei toisaalta voi käyttää sosiaaliturvaan, kuten eläkkeisiin tai työttömyyskorvauksiin.

EGR voi osarahoittaa vain aktiivisia työmarkkinatoimia, joilla autetaan irtisanottuja palaamaan työelämäänsä. Se voi rahoittaa myös jäsenvaltion "täytöntöönpanotoimia", kuten valmisteluja, tiedotusta, markkinointia ja valvontaa, jotka liittyvät rahoituksen käyttöön. Tukipaketteja suunnitellessaan jäsenvaltioiden tulee ottaa huomioon työntekijöiden tausta, kokemus ja koulutustaso, heidän mahdollisuutensa muuttaa uudelle paikkakunnalle sekä nykyiset/odotettavat työmahdollisuudet kyseisillä alueilla.

Muiden EU-ohjelmien täydentäminen

EGR:n rahoituspanos täydentää muita edunsaajille tarjottavia tukitoimia, joiden lähteitä ovat EU:n rahastot tai muut politiikat tai ohjelmat. Se tarjoaa työntekijöille erityisesti kertaluonteista ja rajallista henkilökoh- taista tukea, joka muodostuu aktiivisista

työmarkkinatoimista. Niillä parannetaan heidän työllistymismahdollisuuksiaan ja pi- kaista paluutaan työmarkkinoille. EGR poik- keaakin Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) ja täydentää sitä. Muiden EU:n rakenne- ja investointirahastojen tapaan ESR:llä on stra- tegisempi pitkän aikavälin näkökulma esi- merkiksi elinikäiseen oppimiseen kuuluvien toimien avulla.

EGR:ää voidaan käyttää ESR:n ohella alu- eellisen tai kansallisen tilanteen mukaan. Belgiassa Limburgin, Länsi-Flanderin ja Itä-Flanderin lääneissä EGR täydentää liit- tovaltion, alueen ja ESR:n rahoitusta tar- joamalla koulutusta tekstiilialalta irtisa- notuille. Espanjan Galiciassa ja Kastilia-La Manchassa EGR on perustanut kansalaisia varten ohjausryhmät, joiden avulla irtisano- tut saavat henkilökohtaisempaa ja jousta- vampaa tukea kuin ESR olisi mahdollistanut.

Mitä uutta EGR:ssä on kaudella 2014–2020?

EGR:ää jatketaan EU:n monivuotisen rahoituskehityksen yhteydessä kaudella 1.1.2014–31.12.2020. Kuten ennenkin, se tarjoaa täsmällistä, kertaluonteista tukea globali-

saatiosta johtuvien isojen rakennemuutos- ten vuoksi irtisanotuille ja auttaa edelleenkin jäsenvaltioita torjumaan työttömyyttä tällai- sissa tapauksissa.

EU:n osarahoitusaste EGR:ssä nostettiin 50 prosentista 60 prosenttiin tammikuusta 2014 alkaen. EGR:n kokonaisrahoituksen ylära- ja on kuitenkin 150 miljoonaa euroa vuodessa, kun se oli aiemmin 500 miljoonaa euroa.

Kauden 2014–2020 EGR:ssä on useita inno- vatiivisia elementtejä. Esimerkiksi **rahas- ton piiriin kuuluvat työntekijäluokat on laajennettu kattamaan myös itse- näiset ammatinharjoittajat, tilapäis- työntekijät ja määräaikaisilla työsopi- muksilla työskennelleet.** Globalisaation ohella **toimintakriteereihin kuuluu nyt myös maailmanlaajuinen talous- ja ra- hoituskriisi.**

Työelämän, yleissivistävän tai amma- tillisen koulutuksen ulkopuolelle jää- neet nuoret voivat lisäksi vuoden 2017 loppuun asti ja tietyissä tilanteissa hyödyntää EGR:n tukea samassa määrin kuin EGR:n samanlaisen hakemuksen perus- teella tukemat työntekijät.

Kuten ennenkin EGR:n ollessa osarahoittajana jäsenvaltioiden tulee suunnitella ”koordinoitu henkilökohtainen palvelupaketti” (mukaan lukien hakijalle mitoitettu koulutus

ja uudelleen koulutus, tietyt aikarajoitteiset toimet, kuten työnhaku- tai liikkuvuustuki), jonka avulla rahaston edunsaajat pysyvät työmarkkinoilla ja löytävät uuden työpaikan tai työllistävät itsensä. Vammaisten henkilöiden, ikääntyneiden ja nuorten työttömien työnhakuun kiinnitetään erityishuomiota.

Rahaston toimintakriteereitä, tukikelpoisia edunsaajia, tukikelpoisia hakemuksia, toimia ja muuta koskevat säännöt määritetään kauden 2014–2020 EGR-asetuksessa, joka kumoaa alkuperäisen lainsäädännön vuodelta 2006.

Reittejä uudelleentyöllistymiseen: EGR käytännössä

Työskenneltään 25 vuotta Espanjan tekstiiliteollisuudessa **Jorge Bolufer** huomasi olevansa työtön. Hän hyödynsi EGR-tukea, jota tarjottiin entisille tekstiilialan työntekijöille Valenciassa ja johon kuului muun muassa yrittäjyykskurssi. Hän perusti kesäkuussa 2012 leipomon L'Alcúdia de Crespinsiin. Jo kahden vuoden kuluttua Jorge Boluferin uusi yritys menestyi hyvin. ”Herään joka aamu viideltä, ja kauppa on auki aamuseitsemältä iltaan asti – toisinaan työskentelen myös sunnuntaisin tarpeen mukaan”, hän kertoo. ”Se on sen arvoista, ja olen ylpeä siitä, että tartuin tähän haasteeseen varmistaakseni yritykseni menestyksen.”

Kun **Thomas Phelan** menetti 575 muun irtisanotun joukossa työpaikkansa TalkTalk-teleyhtiön Waterfordin puhelinpalvelussa Irlannissa lokakuussa 2011, hän perusti Waterfordin TalkTalkin irtisanottujen työntekijöiden yhdistyksen, ja hänellä oli keskeinen asema EU-tuen hakemisessa EGR-ohjelmalta. Tämä johti lukuisten työvoiman aktivointitoimien käynnistämiseen.

Tarjolla oli esimerkiksi taloudellista tukea työntekijöiden auttamiseksi takaisin täysi- tai osapäiväisten opiskeluiden pariin, erityisesti farmaseuteille suunnattuun tieteelliseen tutkintoon johtavalle kurssille Waterfordin teknisessä oppilaitoksessa sekä saman alan maisteritutkintoon johtavalle modulikurssille. Omista opinnoistaan laitoksessa ja tuestaan entisille työtovereilleen Phelan ansait si ”Vuoden kansainvälisen liiketoiminnan opiskelija 2013–2014” -palkinnon tieteelliseltä osastolta.

Yli 70 prosenttia TalkTalkin irtisanomista työntekijöistä hyödynsi erilaisia EGR-tukia. Monet perustivat oman yrityksen sen lisäksi, että he päivittivät taitojaan yleissivistävillä ja ammatillisilla kursseilla.

Katsaus EGR-hakemuksiin 31.12.2013 mennessä (EGR-asetus 2007–2013)

jäsenvaltioittain ja hakemustyypeittäin (1 artiklan mukaiset toimintakriteerit)

Jäsen- valtio	1 artikla	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Hakemusten määrä		Kohteina olleet työntekijät		Haettu EGR-tuki – miljoonaa euroa	
BE	kriisi	0	0	0	1	0	0	0	1	7	2834	6885	9,6	26,0
	kauppa	0	0	2	0	0	0	4	6		4051		16,4	
BG	kriisi	0	0	1	0	0	0	0	1	1	643	643	1,1	1,1
	kauppa	0	0	0	0	0	0	0	0		0		0,0	
CZ	kriisi	0	0	0	1	0	0	0	1	1	460	460	0,3	0,3
	kauppa	0	0	0	0	0	0	0	0		0		0,0	
DK	kriisi	0	0	2	2	1	0	0	5	10	3600	6234	38,3	63,7
	kauppa	0	0	0	2	1	2	0	5		2634		25,4	
DE	kriisi	0	0	0	1	1	0	0	2	7	1959	11 349	12,7	44,8
	kauppa	1	0	2	0	0	1	1	5		9390		32,2	
IE	kriisi	0	0	3	3	0	0	0	6	7	9835	10 267	60,6	63,3
	kauppa	0	0	0	0	0	1	0	1		432		2,7	
EL	kriisi	0	0	0	0	1	0	0	1	1	642	642	2,9	2,9
	kauppa	0	0	0	0	0	0	0	0		0		0,0	
ES	kriisi	0	0	2	3	4	0	0	9	19	7448	13 736	20,6	46,9
	kauppa	0	3	0	2	1	1	3	10		6288		26,4	
FR	kriisi	0	0	1	1	0	0	0	2	4	5671	8 478	36,4	61,8
	kauppa	1	0	0	0	0	0	1	2		2807		25,4	
IT	kriisi	0	0	0	0	6	0	0	6	12	4630	12 741	18,7	59,5
	kauppa	3	1	0	0	0	2	0	6		8 111		40,8	
LT	kriisi	0	0	4	0	0	0	0	4	5	2413	3 013	2,6	2,9
	kauppa	0	1	0	0	0	0	0	1		600		0,3	

Jäsen- valtio	1 artikla	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Hakemusten määrä		Kohteina olleet työntekijät		Haettu EGR-tuki – miljoonaa euroa	
MT	krisi	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	675	0,0	0,7
	kauppa	1	0	0	0	0	0	0	1		675		0,7	
NL	krisi	0	0	7	5	2	0	0	14	16	6921	8554	23,7	28,8
	kauppa	0	0	0	1	0	0	1	2		1633		5,1	
AT	krisi	0	0	1	1	2	0	0	4	7	1608	2202	22,8	32,5
	kauppa	0	0	0	1	1	0	1	3		594		9,6	
PL	krisi	0	0	0	3	0	0	0	3	5	979	1806	1,2	2,6
	kauppa	0	0	0	0	0	0	2	2		827		1,4	
PT	krisi	0	0	1	1	1	0	0	3	5	2245	4367	5,4	8,6
	kauppa	1	0	1	0	0	0	0	2		2122		3,3	
RO	krisi	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2416	0,0	6,5
	kauppa	0	0	0	0	1	1	0	2		2416		6,5	
SI	krisi	0	0	0	1	0	0	0	1	1	2554	2554	2,2	2,2
	kauppa	0	0	0	0	0	0	0	0		0		0,0	
FI	krisi	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	5634	0,0	17,2
	kauppa	1	0	0	0	0	1	1	3		5634		17,2	
SE	krisi	0	0	1	0	0	0	0	1	3	1500	3550	9,8	19,6
	kauppa	0	0	0	0	1	1	0	2		2050		9,8	
EU-20 yhteensä	krisi	0	0	23	23	18	0	0	64	117	55942	106206	268,9	491,9
	kauppa	8	5	5	6	5	10	14	53		50264		223,0	

Jotkut luvut eivät täysin täsmää pyöristyksen vuoksi.

1) Taulukko kuvaa tilannetta 31.12.2013.

2) Väliaikainen poikkeama EGR:n laajuudesta maailmanlaajuiseen talous- ja rahoituskriisiin vastaamiseksi ja EGR:n osarahoituksen nosto 65 prosenttiin kaikkien jaksolla 1.5.2009–30.12.2011 saatujen hakemusten kokonaiskustannuksista (asetus (EY) N:o 546/2009, jolla muutettiin asetusta (EY) N:o 1927/2006 (EUVL L 167, 29.6.2009)).

3) Yksi näistä toimitetuista hakemuksista (EGR/2009/022 B5/Kremikovtzi) ei vastannut hakuetoja (SEC(2010) 993, lopullinen 30.5.2010).

4) Neljä jäsenvaltioiden pois vetämää hakemusta eivät sisälly tilastoon.

5) Kahdeksan jäsenvaltiota ei ollut hakenut EGR-tukea 31.12.2013 mennessä: Viro, Kypros, Latvia, Luxemburg, Unkari, Slovakia, Yhdistynyt kuningaskunta sekä Kroatia (joka liittyi EU:hun vasta 1.7.2013).

Työllisyys on heikentynyt kaikkialla Euroopassa globalisaation ja maailmanlaajuisen talous- ja rahoituskriisin vaikutuksesta. Tässä lehtisessä keskitytään Euroopan globalisaatorahastoon (EGR), joka osarahoittaa tukea suuryritysten lakkauttamisen, joukkoyritysten tai tuotannon EU:n ulkopuolelle siirtämisen vuoksi irtisanotuille EU-maissa, auttaa EGR-tukikelpoisia henkilöitä löytämään uuden työpaikan tai käynnistämään oman yrityksen henkilökohtaisilla tukitoimilla, jotka kanavoidaan paikallisten tai kansallisten viranomaisten kautta.

Julkaisuja voi ladata tai tilata maksutta osoitteesta

<http://ec.europa.eu/social/publications>

Jos haluat saada ajantasaista tietoa työllisyys-, sosiaali- ja osallisuusasioiden pääosastosta, tilaa maksuton, sähköinen uutiskirje Social Europe osoitteesta

<http://ec.europa.eu/social/e-newsletter>

<https://www.facebook.com/socialeurope>

https://twitter.com/EU_Social

Julkaisutoimisto

Kannen kuva: iStockphoto

Muiden kuin Euroopan unionin tekijänoikeuksien suojattujen valokuvien käytön tai jäljentämisen osalta lupaa on anottava suoraan tekijänoikeuksien omistajilta.

© Euroopan unioni, 2014

Tekstin jäljentäminen on sallittua, kunhan lähde mainitaan.

ISBN 978-92-79-39512-3 (pdf)

doi:10.2767/36682 (pdf)